

Z A G A D N I E N I A G O S P O D A R C Z E

w świetle prasy zagranicznej

Nr. 2(7)

Spis rzeczy:

1. L. Wołodowski
"Odbudowa gospodarstwa narodowego
- oto najważniejsze zadania planu
pięcioletniego".
Bolszewik Nr. 21
listopad 1946.
2. Wimthrop W. Aldrich
"Międzynarodowa polityka gospodarcza
i przyszłość przedsiębiorczości pry-
watnej".
Boston Conference on
Distribution
Październik 1946.

L. Wołodarskij.

Odbudowa gospodarstwa narodowego - oto naj-
ważniejsze zadania nowego planu pięcioletniego
=====

Bolszewik Nr.21 - listopad 1946.

W nowym powojennym planie pięcioletnim partia Lenina-Stalina i rząd radziecki postawili przed narodami związkowymi zadanie ogromnej wagi historycznej - dokonać odbudowy i zapewnić dalszy rozwój narodowego gospodarstwa ZSRR.

Po raz drugi w okresie swego 29-letniego istnienia zmuszone zostało państwo radzieckie odbudowywać zniszczone przez wojnę gospodarstwo.

Po zakończeniu wojny cywilnej, w warunkach chaotycznych pod względem gospodarczym i w okresie ciężkiej walki klasowej, w najbardziej niesprzyjającej koniunkturze międzynarodowej - radzieckie państwo rozwiązało nader ważne zagadnienie odbudowy zniszczonego gospodarstwa i osiągnięcia stanu przedwojennego produkcji.

O stopniu chaosu gospodarczego w tym okresie mówią cyfry: w 1920 roku produkcja wielkiego przemysłu była prawie siedem razy mniejsza od produkcji z 1913 roku, transport był zdezorganizowany, ogólna wytwórczość rolnictwa stanowiła zaledwie połowę przedwojennej.

Pomimo kolosalnych trudności, narody radzieckie pod kierownictwem swoich wielkich przywódców Lenina i Stalina w krótkim historycznym okresie - w przeciągu sześciu lat - korzystnie odbudowały gospodarstwo narodowe, osiągając przez to historyczne zwycięstwo.

Wprowadzenie w życie stalinowskich pięciolatek spowodowało i to, że naród radziecki obecnie odbudowuje swoje zniszczone gospodarstwo w okręgach, które ucierpiały w okresie wojny w innych warunkach, od tych, jakie istniały po wojnie cywilnej i interwencji zagra-

nicznej. Trzy stalinowskie pięciolatki uczyniły ze Związku Radzieckiego potężne socjalistyczne, przemysłowe mocarstwo, kraj, przodującego w świecie socjalistycznego rolnictwa, przeobraziły naszą ojczyznę w przeciągu trzynastu lat z kraju słabego i spóźnionego w potężny i czołowy.

Odbudowa gospodarstwa narodowego po wojnie cywilnej była dokonywana przy istnieniu w kraju wieloustrojowych gospodarstw, przeważającą w liczbie drobnej produkcji w rolnictwie, w warunkach wzmożonej walki klas i chaosie gospodarczym.

Obecnie odbudowa odbywa się w warunkach, gdy w naszym kraju istnieje socjalistyczne zorganizowane społeczeństwo i niepodzielnie panuje społeczna socjalistyczna własność.

W pierwszym okresie swego istnienia państwo radzieckie mogło przystąpić do odbudowy zniszczonego gospodarstwa dopiero po ukończeniu wojny. Wysoki poziom rozwoju gospodarstwa narodowego naszej ojczyzny, osiągnięty w latach stalinowskich pięciolatek, stworzył możliwości przystąpienia do prac nad odbudową w okręgach, które uciierpiały w czasie niemieckiej okupacji, jeszcze w okresie trwania Wielkiej Wojny Ojczyźnianej.

Odbudowę gospodarstwa w rejonach zniszczonych oparto na wysokim poziomie rozwoju ekonomicznego w innych okręgach.

Odbudowa gospodarstwa narodowego po wojnie cywilnej ograniczała się głównie do remontów, rekonstrukcji istniejących przedsiębiorstw przemysłowych, organizowaniu środków transportowych oraz rolnictwa.

Obecnie przywrócenie do życia całokształtu systemu gospodarczego stanowi zagadnienie bardziej złożone, albowiem olbrzymie zniszczenia wymagają utworzenia całego kompleksu związanych ze sobą elementów, opartych na podstawowych funduszach umożliwiających dokonywanie wielkich inwestycji

Proces renowacji gospodarki w okręgach zniszczonych postępuje równocześnie z dalszym rozwojem życia gospodarczego w innych okręgach kraju.

Doświadczone kierownictwo partii komunistycznej, zwycięstwo radzieckie . państwowego i społecznego ustroju, nagromadzenie doświadczeń, zebranych w okresie przedwojennym, utrwalenie potęgi gospodarczej Związku Radzieckiego - stwarzają możliwość w nowej stalinowskiej pięcioletce - "odbudować zniszczone okręgi kraju, osiągnąć przedwojenny poziom produkcji przemysłowej i rolniczej, a następnie przekroczyć znacznie ten poziom". (Ustawa o pięcioletnim planie odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego ZSRR na 1946 - 1950r.)

Okręgi zniszczone w czasie niemieckiej okupacji, przed wojną były ważnymi ośrodkami przemysłu i rolnictwa w kraju; na terytoriach tych okręgów było skoncentrowane hutnictwo, tam znajdowały się donieckie złoża węglowe oraz dziesiątki największych zakładów przemysłów maszynowego i chemicznego.

W 1940 roku wytwórczość tych przemysłów brutto wyniosła 46 miliardów rubli czyli 33% produkcji brutto całego obszaru Związku Radzieckiego.

Metalurgia południa ~~ZSRR~~ wykazywała największą wydajność w państwie, bo 11 milionów ton surówki, 10 miln. ton stali, 8 miln.t. wyrobów wacowanych - rocznie; produkcja koksowni wyniosła 19 miln.t. koksu, kopalnie rudy żelaznej w Krzywym Rogu w 1940 r. osiągnęły 63% wydobywania w stosunku do poziomu osiągniętego na całym obszarze, a kopalnie manganu w Nikopolu dawały rocznie 35% ogólnej ilości wydobytej rudy manganowej.

Zagłębie Donieckie (Donbass) przed wojną dawało prawie 60% węgla wydobytego w Związku Radzieckim. Wielką rolę w gospodarstwie narodowym odegrały przedsiębiorstwa prze-

- 5

i chemicznego
mystu maszynowego^V w tych okręgach (w szczególności stalingradzki i
Charkowskie zakłady budowy traktorów, Woroszyłowskie Zakłady parowozo-
we, Nowo-Krematorskie zakłady ciężkiego przemysłu i
donieckie zakłady chemiczne).

W szczególności ważne znaczenie miały zakłady przemysłu spożywczego (w pierwszym rzędzie cukrownie) tych okręgów w ogólnym stanie wytwórczym produktów pierwszej potrzeby dla Związku Radzieckiego. Obszary, które dotknęła okupacja były pokryte gęsto siecią dróg żelaznych, szos i kanałów.

Tu znajdowały się ważniejsze porty basenów Czarnomorskiego i Bałtyckiego.

Na tych obszarach przed wojną znajdowała się prawie połowa gruntów ornych całego państwa i około połowy ogólnej ilości bydła rogatego.

Kultura na tych obszarach osiągnęła wysoki stopień rozwoju w okresie radzieckiego władania. Świadczy o tym silnie rozwinięte szkolnictwo średnie, wyższe i zawodowe, wielka ilość instytutów naukowo-badawczych, klubów, teatrów, szpitali itp.

Niemiecko-faszystowscy okupanci wyrządzili olbrzymią szkodę kulturze i gospodarstwu na obszarach chwilowo przez nich zajętych.

Zniszczenia spowodowane przez Niemcy hitlerowskie i ich satelitów nie dadzą się porównać ze stratami, jakie poniosła Rosja w czasie pierwszej wojny światowej, w okresie wojny cywilnej i interwencji zagranicznej.

Zniszczenia te przewyższają straty, jakie poniosły inne państwa w czasie ostatniej wojny razem wzięte.

Nadzwyczajna Komisja Państwowa dla ustalenia szkód i zbrodni niemieckich ocenia szkody Związku Radzieckiego tylko w zakresie strat jakie ponieśli obywatele, kołchozy, organizacje społeczne, przedsiębiorstwa państwowe i instytucje na 679 miliardów rubli wg cen z 1941

Lecz suma ta nie zamyka wszystkich szkód z okresu wojny. Sumą tą nie objęte zostały straty wynikłe z obniżenia gospodarstwa narodowego, z zahamowania działalności przedsiębiorstw państwowych, prywatnych kołchozów, sowchozów i nie wliczona jest również wartość skonfiskowanych przez Niemców zapasów żywności i zaopatrzenia, nie wliczone są wydatki wojenne ZSSR na czas od 1941 - 1945 r.

Ponadto nie dażąc się oszacować straty, jakie poniósł Związek Radziecki w milionach obywateli, wytępionych przez niemiecko-faszystowskie bestialstwo.

Niemiecko-hitlerowscy rabusie zniszczyli zupełnie lub częściowo 1.710 miast i ponad 70 tys. wsi, więcej niż 6 miln. domów oraz pozbawili schronienia przeszło 25 miln. ludzi.

Zrujnowali 31.850 przedsiębiorstw przemysłowych, 65 tys. kilometrów dróg kolejowych, 40 tys. szpitali i innych instytucji leczniczych, 84 tys. zakładów naukowych.

Ponadto rozgrabili 98 tys. kołchozów, 1.876 sowchozów, 2.890 stacji traktorowych, wyrznęli lub zabrali 7 miln. koni, 17 miln. szt. bydła rогatego, 20 miln. świń, 27 miln. owiec i kóz, 110 miln. szt. ptactwa domowego.

Najbardziej ucierpiały zakłady przemysłów metalurgicznego, maszynowego i chemicznego, następnie kopalnie węgla, elektrownie, koleje.

Narody radzieckie czeka olbrzymich rozmiarów praca, aby odbudować to, co zniszczyło lub rozgrabiło niemiecko-faszystowskie bestialstwo.

Odbudowę gospodarstwa narodowego w rejonach dotkniętych niemiecką okupacją rozpoczęto jeszcze przed zakończeniem Wielkiej Wojny Ojczyźnianej. W 1943 roku Generalissimus Stalin postawił przed narodami radzieckimi zadania o niezmiernej wadze historycznej: "Wokregach, w ktor
ych czasowo gospodarowali faszystowsky rabusie - musimy odrodzić zb
ruzone miasta i wsie, przemysł, lokomocję, rolnictwo, instytucje kultur

balne? musimy stworzyć normalne warunki egzystencji dla ludności radzieckiej, wyzwolonej z faszystowskiej niewoli. Niezbędne jest abyśmy całkowicie zlikwidowali skutki gospodarki niemieckiej w okręgach uwolnionych spod okupacji".

Generalissimus podkreślił, że jest to wielkie, ogólnonarodowe zadanie, które winno być wykonane w terminie jak najkrótszym.

Pod kierownictwem partii komunistycznej, rządu radzieckiego, dzięki pomocy całego narodu jeszcze w czasie trwania wojny osiągnięto poważne wyniki w wykonaniu tego dzieła.

" okresie wojny wydatkowano około 75 miliardów rubli, na odbudowę zniszczonych okręgów, w wyniku czego przeprowadzono prawie jedną trzecią kapitalnych inwestycji.

Uruchomiono dziesiątki zakładów metalurgicznych, maszynowych i chemicznych, elektrowni, setki szybów węglowych, tysiące przedsiębiorstw przemysłu spożywczego; odbudowano dziesiątki tysięcy kilometrów linii kolejowych.

Szybko odradzało się socjalistyczne rolnictwo.

Przed zakończeniem wojny zostało zbudowane i oddane do użytku 17 miln. 900 tys. metrów kw. powierzchni mieszkalnej w miastach i w miejscowościach wiejskich; ponad 70 tys. szkół i około 6 tys. szpitali.

Generalissimus Stalin w maju 1945 roku oświadczył:

"Pomimo, że Związek Radziecki prawie cztery lata prowadzi wojnę w skali dotąd niespotykanej, wymagającej olbrzymich nakładów, to jednak nasza socjalistyczna ekonomika krzepnie i wzrasta, a gospodarstwo terenów oswobodzonych, zburzone i rozgrabione przez niemieckich rabusiów szybko się odradza. Jest to rezultatem bohaterskich wysiłków ze strony robotników i mieszkańców kołchozów, inteligencji radzieckiej, kobiet i młodzieży naszego kraju, kierowanych przez wielką bolszewicką partię".

Głównym celem nowego planu pięcioletniego odnośnie odrodzenia

Gospodarstwa narodowego w okręgach zniszczonych przez niemieckiego okupanta jest osiągnięcie przedwojennego stanu wytwórczości przemysłowej i dalszy jej wzrost przy zastosowaniu współczesnej techniki oraz zmechanizowania pracy; następnie - odbudowa i rozbudowa sieci dróg żelaznych, dróg wodnych, autostrad umożliwiających przywrócenie stanu przedwojennego w dziedzinie obrotu towarowego; odbudowa i ulepszenie rolnictwa, przywrócenie gospodarstwa społecznego kołchozów i sowchozów; odbudowa zniszczonych miast i wsi, przede wszystkim dostarczenie ludności tak miejskiej, jak i wiejskiej domów mieszkalnych; podwyższenie stopnia wydajności pracy przez poprawę odżywiania i podniesienie stopy życiowej ludności.

Pracami odbudowy winny być objęte jak najdalej idące wysiłki w kierunku ułatwienia dostaw surowca dla przemysłu rejonów zniszczonych wyposażenie ich w niezbędną ilość elektrowni, zapasu paliwa, materiałów budowlanych i artykułów pierwszej potrzeby, szczególnie zapewnienie dostaw mleka, mięsa i ziemniaków dla ludności miejskiej omawianych okręgów.

Z powyższego wynika konieczność przeprowadzenia wielkich inwestycji w zniszczonych okręgach.

Zgodnie z planem w przeciągu 1946 - 1950 r. na odbudowę gospodarstwa w tych okręgach zostanie wydatkowane około 115 miliardów rubli.

Ponadto należy zaznaczyć, że w procesie odbudowy zniszczeń w dobie powojennej kraj nasz napotyka daleko poważniejsze trudności niż w dobie wojny. W okresie wojny celem przyspieszenia uruchomienia zniszczonych przedsiębiorstw remontowano jedynie zakłady, wymagające mniejszych nakładów pieniężnych i środków materiałowych.

Obecnie w okresie powojennym należy odbudować pozostałe dwie trzecie tego majątku państwowego, który uległ największemu zniszczeniu, a uruchomienie go i uruchomienie siłą rzeczy pociągnie za sobą niewspółmiernie większe nakłady gotówkowe oraz olbrzymie ilości materiałów, instalacji i sił roboczych.

Główne gałęzie gospodarstwa narodowego na terenach zniszczonych pod koniec pięciolatki przekroczą poziom przedwojenny pod względem wyposażenia technicznego i zmechanizowania pracy.

Gospodarstwa narodowe w nowej pięciolatce nie tylko się odra-
dza, ale i unowocześnia wnosząc się przez to na wyższy stopień rozwoju technicznego.

Plan pięcioletni przewiduje stworzenie na tych terenach całego szeregu gałęzi przemysłowych, w szczególności przemysłu samochodowego, a głównie wyposażenie wszystkich zakładów przemysłowych w najnowocześniejsze urządzenia wg ostatnich zdobyczy techniki.

Nader ważne znaczenie dla odrodzenia gospodarstwa Związku Radzieckiego będzie miała szybka odbudowa hutnictwa na południu. Plan pięcioletni przewiduje odbudowę wszystkich zakładów metalurgicznych na południu, jak również wszystkich przedsiębiorstw związanych z hutnictwem - jak koksowni, zakładów chemicznych, obróbki metali itp.

W okresie trwania pięciolatki na terenach omawianych winno stanąć 36 pieców hutniczych o ogólnej wydajności 10 milionów ton surowki, stalownie o wydajności 98 milionów t. stali 67 walcowni o wydajności 7 miln. t. wyrobów walcowanych rocznie.

Zrealizowanie tego olbrzymiego w swych rozmiarach programu pod koniec pięciolatki pozwoli na przekroczenie poziomu przedwojennego w dziedzinie produkcji metalurgicznej w rejonach zniszczonych, co znów wpłynie korzystnie na przekroczenie poziomu przedwojennego na całym obszarze Związku Radzieckiego.

Nowa pięciolatka stanowi okres pełnego odrodzenia przemysłu węglowego. W 1949 roku będzie zakończona odbudowa szybów węglowych w Zagłębiu Donieckim.

Po upływie pięciu lat powstaną w Zagłębiu Donieckim 182 główne szyby węglowe o ogólnej wydajności 67,7 miln. ton węgla, oraz zostaną uruchomionych 60 nowych wielkich i średnich szybów o ogólnej wydaj-

ności 14,1 miln. ton węgla.

Ogółem Zagłębie Donieckie w 1950 r. przyniesie krajowi 88 mil. ton węgla, a więc przekroczy o 2.9% przedwojenny poziom wydobywania.

W zachodnich okręgach Ukrainy powstają nowe kopalnie węgla brunatnego i na tych terenach po pięciu latach uruchomione zostaną 13 kopalń o 9,7 miln. ton produkcji.

Zagłębie podmoskiewskie, które w dziedzinie wydobywania węgla jeszcze w okresie trwania wojny przekroczyło poziom przedwojenny, otrzyma 66 nowych szybów o zdolności produkcyjnej 18,8 miln. ton węgla.

Nieodzownym warunkiem do szybkiego odrodzenia przemysłu węglowego jest wyposażenie kopalń w najnowocześniejsze urządzenia techniczne i zmechanizowanie wszelkich procesów produkcji.

W myśl tej zasady należy dostarczyć kopalniom szeregu maszyn, jak wiertarki, pogłębiarki, potężnych dźwigów, elektrowozów, maszyn i urządzeń kanalizacyjnych itp.

Z momentem zainstalowania tych urządzeń - przemysł węglowy osiągnie wyższy poziom technicznego rozwoju.

W dziale elektryfikacji plan pięcioletni przewiduje szybką odbudowę już istniejących i budowę nowych elektrowni na terenach zniszczonych, co pozwoli osiągnąć, a nawet przekroczyć przedwojenny poziom produkcji prądu.

Odbudowa zniszczonych i montaż nowych elektrowni będzie prowadzony w ten sposób, aby gospodarka energetyczna wyprzedzała inne gałęzie przemysłu i nagromadziła rezerwy energii dla narastającego stale zapotrzebowania ze strony przybywających konsumentów.

Ponadto jest już w rekonstrukcji 6 wielkich elektrowni wodnych, między nimi elektrownia wodna na Dnieprze im. Lenina.

Plan pięcioletni w dziedzinie budowy maszyn i instalacji przewiduje podwojenie w 1950 r. produkcji w stosunku do poziomu przedwojennego.

W pierwszym rzędzie zrekonstruowane zostaną wszystkie zakłady przemysłu maszynowego, wiele z nich zostanie powiększonych, a więc zakłady budowy maszyn i sprzętu dla przemysłu metalurgicznego, energetycznego, węglowego, naftowego, a następnie zakłady budowy maszyn dla elektrotechniki i maszyn rolniczych.

Nowy pięcioletni plan wiele miejsca poświęca i innym gałęziom przemysłowym, a więc chemicznej, leśnej, papierniczej, materiałów budowlanych.

Możliwie szybkie odrodzenie przemysłu materiałów budowlanych będzie bardzo silnie oddziaływało na szybkość prowadzonych robót rekonstrukcyjnych na zniszczonych terenach.

Przedwojenna produkcja szczególnie cementu, szkła, cegły i materiałów dachowych (dachówka, papa, blacha, eternit) winna być znacznie przekroczona chociażby ze względu na olbrzymie zniszczenia i współmiernie im wysokie zapotrzebowanie.

Opracowuje się już w ogólnych zarysach plan budowy domów seryjnych systemem fabrycznym - istnieją już fabryki produkujące poszczególne części składowe domów,

Niezależnie od powyższych gałęzi przemysłowych - plan obejmuje również wytwórczość takich przemysłów, jak włókienniczego, spożywczego, mięsnego, mlecznego itd.

Bardzo wiele uwagi poświęcono sprawie odbudowy i rozszerzenia sieci komunikacyjnych, przede wszystkich sieci kolejowej. Przy rozbudowie sieci dróg żelaznych muszą być wzięte pod uwagę wszystkie niedomagania kolejnictwa z okresu przedwojennego, które hamowały szybkość transportu, niedostateczna ilość węzłów kolejowych, niewystarczająca sprawność w załadunku itp. - wszystkie te czynniki ograniczające ruch kolejowy zostaną usunięte.

Uruchomienie głównych magistrali kolejowych w 1948 r. łączą-

cych Moskwę z Zagłębiem Donieckim, Leningradem i Kaukazem o ogólnej długości 15 tys. kilometrów pozwoli na usprawnienie transportu i wpływanie na szybkość obrotu towarowego, co dla odbudowy zniszczonych terenów będzie miało doniosłe znaczenie.

W okresie wykonania planu 1945 - 1950 bardzo silny nacisk położono na rozbudowę żeglugi śródlądowej. W 1948 roku zostanie ukończona rozbudowa floty, portów i przystani na rzekach Dniepr, Prypeć, Don, Kuban, Niemen, Zachodnia Dźwina, Swir na jeziorach Ładoga i Onega. Rozmiar obrotu towarowego w żegludze rzecznej osiągnie poziom przedwojenny.

Równocześnie zostaną przeprowadzone kapitalne inwestycje w dziedzinie usprawnienia transportu morskigo w okręgach dotkniętych wojną. Odbudowa portów morskich w Azowsko-Czarnomorskim i Bałtyckim okręgu przy jednoczesnych pracach rekonstrukcyjnych zmierzających do uruchomienia stoczni na Bałtyku i Czarnym Morzu przyspieszą niewątpliwie proces odbudowy gospodarstwa narodowego w okręgach zniszczonych.

Jeżeli dorzucimy do powyższego programu prace nad odbudową rolnictwa, hodowli zwierząt i ptactwa domowego otrzymamy pełny obraz gigantycznego planu, który przy całkowitym jego zrealizowaniu nie tylko postawi tereny w rzędzie kwitnących, ale sprowadzi dobrobyt i osiągnie poziom rozwoju daleko wyższy od przedwojennego.

Nowe projekty budownictwa wprowadzają najnowsze zdobycze architektoniczne w dziale prawidłowego rozplanowania miast i osiedli, uwzględniają w najwyższym stopniu wymagania zdrowotne przy rozwiązywaniu problemów zaludnienia wsi i miast.

Przewidziana w planie odpowiednia ilość szkół i instytucji kulturalnych, klubów, teatrów, bibliotek zaspokoi potrzeby ludności w dziedzinie oświaty i kultury.

Jednym z decydujących czynników przy wypełnieniu tego gigantycznego programu jest stały i niezachwiany wzrost wydajności pracy. Me-

chanizacja pracy, wyposażenie techniczne, usprawnienie organizacji pracy - stanowią nader ważny problem dla osiągnięcia coraz lepszych wyników w samej wydajności na wszystkich odcinkach gospodarczych.

W wyniku przeprowadzonych robót tereny oswobodzone już obecnie przynoszą krajowi wielkie ilości produktów przemysłowych i rolniczych.

Bardzo poważne wyniki osiągnięto w przemyśle hutniczych Południa.

Pierwsze piece hutnicze uruchomiono już w IV kwartale 1943 r.

W końcu 1945 r. uruchomiono 20 pieców hutniczych, a w ciągu 9 miesięcy 1946 roku na terenach zniszczonych uruchomiono dalsze 5 pieców w tej liczbie największy piec Nr. 4 na Południu w Zakładach "Azowstal" w Mariupolu.

W zakładach metalurgicznych i koksowniach zrekonstruowano i uruchomiono około 100 pieców martenowskich, kilkadziesiąt walcowni i pieców koksowniczych.

W wielkim tempie pracują zakłady przemysłu węglowego.

W podmoskiewskim Zagłębiu Węglowych przy pomocy rządu i partii osiągnięto doskonałe wyniki w wydobywaniu węgla, które obecnie przekroczyło poziom przedwojenny.

Doskonale rozwija się Zagłębie Donieckie, gdzie pracuje obecnie 146 wielkich i 420 mniejszych szybów węglowych. Kraj otrzymuje miesięcznie kilka milionów ton węgla z terenów zniszczonych.

To samo daje się zauważyć i na odcinku przemysłu maszynowego. Stalingradzkie i Charkowskie zakłady budowy maszyn przekazały rolnictwu około dziesięciu tysięcy traktorów, a odradzające się elektrownie otrzymały wielkie ilości sprzętu instalacyjnego od Charkowskich Zakładów Elektrycznych.

Historia nie zna tak wielkich prac rekonstrukcyjnych, jakie w tej chwili są urzeczywistniane w Związku Radzieckim w okresie pr

prowadzanego planu pięcioletniego.

Odrodzenie zniszczonego gospodarstwa i kultury wymaga ze strony narodów radzieckich wielkich wysiłków i ofiar.

Na dokonywanie tak olbrzymich zamierzeń należy zużywać wielkich nakładów sił ludzkich, które w innych warunkach mogłyby być być zużytkowane dla dalszego rozwoju gospodarstwa narodowego.

Państwo Radzieckie zmuszone jest nanowo stwarzać od początku kolosalne wartości materialne, uruchamiać kapitały istniejące, stworzone dawniej pracą narodu, a następnie zniszczone przez wrogi najazd.

Planowy system gospodarki w Związku Radzieckim, socjalistyczna wspólnota maszyn i sprzętu pozwalają na zmobilizowanie wszystkich rezerw dla odrodzenia zniszczonego życia gospodarczego.

Jednakowoż osiągnięte wyniki to dopiero pierwsze kroki na drodze do wypełnienia tego olbrzymiego w swoich rozmiarach dzieła ogólnonarodowego.

Zdajemy sobie doskonale sprawę z trudności, jakie spotkamy na drodze do osiągnięcia naszych celów.

Ale narody radzieckie są przekonane, że tylko one jako wychowane w duchu socjalistycznego porządku społecznego, potrafią przezwyciężyć wszelkie, napotkane na drodze do celu trudności, a ponadto wierzą w długoletnie doświadczenie zarówno partii bolszewickiej, jak i wielkiego Stalina.

Wielką rolę w pokonaniu trudności wszelkiego rodzaju należy przypisać miejscowej inicjatywie.

Organizacje partyjne i radzieckie winny na miejscu w pierwszym rzędzie zapewnić sobie wytwórczość materiałów budowlanych, przywrócić do stanu używalności istniejący sprzęt i urządzenia oraz wykorzystać wszelkiego rodzaju miejscowe naturalne bogactwa i zapasy.

Odradzające się życie gospodarcze terenów zniszczonych winno wykorzystać wykwalifikowaną siłę roboczą, której nadmiaru brak.

Ażeby zapełnić luki powstałe wśród wykwalifikowanych pracowników, należy zwiększyć dopływ uczniów do szkół rzemieślniczych, organizować wykształcenie indywidualne, a nadto umiejętnie wykorzystywać siły już posiadane.

Należy również poddać szczególnie opiece warunki mieszkalne, w jakich przebywa ludność rejonów zniszczonych. Warunki te daleko pozostały w tyle w porównaniu ze stanem odrodzenia przemysłu w tych okręgach.

Tu znów inicjatywa miejscowa posiada wielkie pole do popisu.

Organizacje partyjne, radzieckie i gospodarcze terenowe napewno wniosą znów swój bezcenny wkład w wielkie dzieło wypełnienia z nadwyżką stalinowskiego planu pięcioletniego.

Narody Radzieckie, pod przewodem partii bolszewickiej, pokonają wszelkie trudności, odbudują gospodarstwo i kulturę terenów zniszczonych, a nadto podniosą gospodarkę narodową swej ojczyzny na wyższy od dotychczasowego poziomu.

Międzynarodowa polityka gospodarcza

i przyszłość przedsiębiorczości prywatnej

Wintrop W. Aldrich

Prezes Rady Dyrektorów
The Chase National Bank
of The City of New York

Upłynęło już 14 miesięcy od zakończenia działań wojennych, ale świat wciąż jeszcze zajęty jest trudnym zadaniem utrwalenia pokoju. Podczas wojny narody zjednoczone powiązane były przez wspólny cel.

Różne interesy pograżone były w absorbującym wszystko zadaniu prowadzenia wojny. Jednak z chwilą zakończenia działań wojennych sprzeczne interesy i ideologie ponownie wyszły na czoło i grają teraz dominującą rolę w międzynarodowych stosunkach.

Jakiegokolwiekby były rozczarowania w chwili obecnej, nadal musimy prowadzić prace nad utrwaleniem pokoju we wszystkich częściach świata. Musimy tego dokonać nie tylko dlatego, że wierzymy w pokój światowy nie tylko dlatego, że podtrzymujemy dobrą wiarę ludzkości, lecz również dlatego, że w wieku atomowym gramy o najwyższe stawki. Stanąwszy wobec tak niesłychanej żywiołowej siły ludzkości znalazła się w obliczu najpoważniejszych decyzji.

Pokój nie zależy od zgody politycznej. Zależy on również od zastosowania konstruktywnej polityki gospodarczej ze strony wszystkich narodów. Główne elementy konstruktywnej polityki gospodarczej są następujące: zniesienie barier celnych, ustalenie wymiany międzynarodowej, usunięcie kontroli wymiany transakcji bieżących oraz sformułowanie pozytywnej polityki pożyczek zagranicznych. Wszystkie te elementy popierać będą postęp gospodarczy, a przez to samo zmniejszy się prawdopodobieństwo aktów gwałtu wśród narodów świata.

Zniesienie barier celnych wymaga nie tylko obniżenia opłat celnych, lecz również wyeliminowania w jak największym stopniu kwot, subsydiów, licencji importowych, umów towarowych oraz wszystkich innych sposobów, które odwracają handel międzynarodowy z jego naturalnych ekonomicznych szlaków. Zniesienie barier celnych poszerza rynek międzynarodowy oraz pozwala na jak najlepsze wykorzystanie sił roboczych. Postęp gospodarczy rośnie, a jednocześnie zwiększają się szanse utrzymania rozwoju.

Radzilibyśmy samym sobie, jeśli byśmy oczekiwali, że cały świat podpisze się pod tymi doktrynami. Rosja sowiecka i związane z nią kraje bez wątpienia zatrzymują surowy system kontroli państwowej nad eksportem i importem. Jednak nawet i w tym wypadku wciąż jeszcze pozostał duży obszar na świecie, na którym handel może się swobodnie rozwijać wśród wolnych ludzi i na zasadzie wolnej konkurencji.

Od czasu jak minister Hull zainicjował program wzajemnych umów handlowych, zniesienie barier celnych stało się podstawowym elementem w międzynarodowej polityce ekonomicznej Stanów Zjednoczonych. Jako prawdziwy liberał gospodarczy minister Hull, uznał, że swobodniejszy handel jest konieczny do zapewnienia odpowiedniego otoczenia ekonomicznego dla sił dążących do pokoju.

Z powodu swego strategicznego położenia ekonomicznego Stany Zjednoczone muszą wziąć na siebie przewodnictwo w popieraniu swobodniejszego handlu międzynarodowego. Jako ważny krok zniesienia barier celnych minister Hull wydał 6 grudnia 1945 r. dokument pt.: "Propozycje w sprawie rozwoju światowego handlu i zatrudnienia", celem rozważenia go przez państwa świata. Propozycje te uzyskały poparcie nie tylko ze strony organów wykonawczych rządu Stanów Zjednoczonych, ale również we wszystkich ważniejszych punktach ze strony Wielkiej Brytanii i Francji. Zaledwie pięć miesięcy później Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydało inny dokument, który był opracowaniem propozycji wcześniejszych, i który ilustrował pre

ponowaną przedtem "Kartę Międzynarodowej Organizacji Handlowej Zjednoczonych Narodów". Organizacja ta ma na celu popieranie akcji międzynarodowej zmierzającej do zniesienia opłat celnych i innych barier celnych oraz wyeliminowania z handlu międzynarodowego wszystkich form różnego traktowania stron zainteresowanych, Jednocześnie z zaleceniami amerykańskimi Rada Ekonomiczna i Społeczna Zjednoczonych Narodów wystąpiła z apelem, aby zwołać międzynarodową konferencję na temat światowego handlu i zatrudnienia, która odbędzie się prawdopodobnie na wiosnę 1947 r. Komitet Przygotowawczy zbiera się w Londynie w październiku 1946 r., aby opracować próbne plany na tę konferencję i aby położyć fundament pod organizację handlu międzynarodowego. W międzyczasie na podstawie ustawy o wzajemnych umowach handlowych Stany Zjednoczone będą nadal prowadzić bieżące negocjacje celem zniesienia barier celnych. Siły, które popierają ograniczenia handlu, zaczynają przybierać na moc i nie można tracić czasu w stawianiu oporu przeciw aktualnym tendencjom bilateralnych umów handlowych.

Międzynarodowa Izba Handlowa na zebraniu swej Rady, które odbyło się w Paryżu w czerwcu 1946 r., gorąco poparła podstawowe zasady oraz ogólne cele propozycji rządu amerykańskiego. Międzynarodowa Izba Powitała z uznaniem inicjatywę powołania Międzynarodowej Konferencji Światowego Handlu i Zatrudnienia oraz zaproponowała między innymi, aby narody biorące udział w konferencji podjęły w ciągu uzgodnionego okresu czasu efektywną redukcję barier celnych, zniosły ilościowe ograniczenia i kontrolę wymiany, wpływające na handel światowy, oraz opierały traktaty handlowe na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania. Postanowienia Międzynarodowej Izby przedstawione zostały przewodniczącemu Rady Ekonomicznej i Społecznej Organizacji Narodów Zjednoczonych. Fakt, że Międzynarodowa Izba otrzymała ostatnio statut, uprawniający do przedstawienia swych sugestii na tej właśnie Radzie umożliwia ludziom interesu całego świata uczestniczenie w rozważaniach

tego światowego organizmu. Pewien jestem, że Międzynarodowa Izba popierając umowy multilateralne działa z wiarą, że reprezentuje opinię ludzi interesu, bardzo wrażliwych na konieczność pobierania i chronienia systemu swobodniejszej inicjatywy. Jeśli handel międzynarodowy jest kontrolowany, to i handel wewnętrzny będzie przedmiotem kontroli.

Tylko przez uwolnienie handlu międzynarodowego z jego okowów nadać można największy impet dynamicznym siłom gospodarczym świata. Tylko przez taką akcję mogą wszystkie narody uzyskać dostęp do surowców i rynków światowych i cieszyć się korzyściami wypływającymi z szerokich rynków zbytu oraz wysokiej produkcji. Pewien jestem, że narody, które w tych sprawach podzielają nasze zdanie są dostatecznie liczne, aby obszar handlowy był duży i wydajny.

Musimy jednak być w pełni świadomi skutków multilateralizmu. Musimy zdać sobie sprawę, że wymaga on pewnych zmian strukturalnych w gospodarce amerykańskiej. Musimy przygotować się na wstrzymanie subsydiów dla niewydajnych a kosztownych producentów. Krótkotrwałe koszty wprowadzenia swobodniejszego handlu mają małe znaczenie w porównaniu z jego długoterminowymi wielkimi korzyściami. Wolne narody świata muszą zdać sobie sprawę, że nie tylko ich stan materialny, ale i ich prawdziwa wolność zależą od porzucenia wszystkich kroków w kierunku samowystarczalności gospodarczej.

Konstruktywna międzynarodowa polityka gospodarcza zawiera w sobie nie tylko zniesienie barier celnych, lecz również stabilizację kursów walut i usunięcie kontroli wymiany bieżących transakcji. Przed wojną światową stałość kursów walut głównych narodów przyczyniła się w wielkim stopniu do wzrostu wolumenu handlu międzynarodowego i inwestycji zagranicznych. Można było dokonać szeregu przekazów oraz tworzyć długoterminowe plany. Nie wchodziła w grę niepewność wywołana przez fluktuację kursów walut. Stałość kursów walut w tym okresie szła w parze

z zupełnym brakiem kontroli wymiany. W chwili obecnej kontrola wymiany jest niemal powszechną i stała się najbardziej zgubną formą ograniczenia handlu. W wielu państwach eksport, import, ruch kapitału oraz podróże zagraniczne znajdują się pod ścisłą kontrolą władz. Taka kontrola raz ustalona jest bardzo trudna do wykorzenienia i tak jak wszystkie kontrole gospodarcze ma ona tendencję do utrwalenia się na zawsze. Właśnie celem stworzenia stałości kursów walut oraz zniesienia kontroli wymiany nad rachunkami bieżącymi zorganizowano Międzynarodowy Fundusz Monetarny. Ci spośród nas, którzy w czasie, gdy dyskutowane były propozycje Bretton Woods, opierali się utworzeniu Funduszu czynili to głównie dlatego, iż przekonani byli, że nie będzie mógł on działać skutecznie, dopóki nie będą rozwiązane powojenne zagadnienia finansowe Wielkiej Brytanii. Przyznanie kredytu dla Wielkiej Brytanii przez Kongres Amerykański równoległe z przyznaniem kredytu Kanadzie w bardzo wielkim stopniu wzmocniło zdolność Zjednoczonego Królestwa do sfinansowania jego powojennego pasywnego bilansu płatniczego i umożliwiło mu zniesienie kontroli wymiany rachunków bieżących. Przyznanie kredytu Wielkiej Brytanii zapewnia również przychylną atmosferę dla Funduszu, który, będzie mógł pracować z powodzeniem jeśli będzie właściwie prowadzony. Korzyści wynikające ze stałości kursów oraz usunięcia kontroli wymiany rachunków bieżących będą zniweczone, jeśli nie obniży się w barzo wielkim stopniu barier celnych. Utrzymanie kontroli handlu mogłoby bardzo łatwo udarować zadania i cele pożyczki dla Wielkiej Brytanii oraz Międzynarodowego Funduszu Monetarnego. Musi być dokonany skoncentrowany wysiłek na wszystkich frontach, jeśli chcemy, ażeby kontrola w dziedzinie walut i handlu została zniesiona, i tylko w tym wypadku, jeśli zostaną one zniesione, wolne narody świata połączą się w głębokiej harmonii ekonomicznej.

Sukces funduszu będzie zależeć nie tylko od przyjęcia liberalnej polityki handlowej, lecz również od roztropności jego kierowników

administracyjnych. Udzielono szeregu uprawnień opartych na zasadzie swobodnego uznania i będą oni musieli dokonywać bardzo głębokich sądów jeśli waluty podległe Funduszowi mają przyczynić się do długoterminowej naturalnej stałości wymiany.

W chwili obecnej Fundusz oraz jego członkowie zajmują się bardzo trudnym zadaniem określenia początkowych kursów wymiany. W pewnych wypadkach mogą być kontynuowane poprzednie kursy wymiany. W innych gdzie poprzednie kursy nie są odbiciem podstawowych warunków ekonomicznych, musi być przeprowadzona zmiana. Kursy walut muszą odzwierciedlać poziom cen narodowych. Nie tylko przecenienie, lecz również niedocenienie walut opóźni odbudowę handlu międzynarodowego i będzie utrudniała odbudowę.

Wreszcie konstruktywna międzynarodowa akcja ekonomiczna zawiera w sobie rzyjęcie dobroczynnej polityki pożyczek zagranicznych. Taką polityką, jak było to podkreślone na ostatnim zebraniu Rady Międzynarodowej, Zzby Handlowej, jest główną odpowiedzialnością, jaką ponoszą narody wierzycielskie. Narody korzystające z pożyczek muszą dążyć do zmniejszenia przeszkód przy wymianie towarów i usług. Narody udzielające pożyczek, a zwłaszcza Stany Zjednoczone, muszą usiłować zmniejszyć do minimum fluktuację działalności handlowej. Szerokie wahania w działalności handlowej w Stanach Zjednoczonych będą miały odwrotny efekt na rytmie życia ekonomicznego innych narodów, spowodują katastrofalne zmiany w naszym zapotrzebowaniu na import i doprowadzą do ponownego wprowadzenia restrykcji w handlu oraz barier celnych.

Jako główny naród, który udziela kredytu, Stany Zjednoczone są w pełni świadome ich wielkiej odpowiedzialności. Stoją one gotowe do objęcia przewodnictwa w akcji redukcji barier celnych.

Przerzuciły się one szybko i śmiało na finansowanie powojennych zapotrzebowań na odbudowę w okresie przejściowym, Export-Import

Bank udzielił już kredytów w rozmiarach ponad 3.000.000.000 \$. Do sumy tej dodać należy kredyt w wysokości 3.750.000.000 \$ przyznany Zjednoczonemu Królestwu i naszą subskrypcję w Międzynarodowym Funduszu Monetarnym oraz w Międzynarodowym Banku dla Odbudowy i Rozwoju.

Pożyczki rządowe lub też pożyczki poręczane przez rządy nie mogą oczywiście być ciągłą podstawą handlu międzynarodowego pomiędzy narodami. Powinny być one uzupełniane i ewentualnie zastąpione przez prywatne finansowanie międzynarodowe. Uznanie tego faktu doprowadziło prezydenta Trumana w czerwcu 1946 r. do utworzenia Komitetu dla Finansowania Handlu Zagranicznego. Powołując ten Komitet, który złożony jest z przemysłowców i bankierów z wielu dziedzin życia gospodarczego kraju prezydent oświadczył, że "prowadzenie i finansowanie naszego handlu zagranicznego powinno być przeprowadzane przez prywatny przemysł przy współpracy i takiej pomocy, jaka jest konieczna ze strony właściwych czynników rządowych". Funkcja Komitetu dla Finansowania Handlu Zagranicznego są potrójne. Ma on zjeanoczyć publiczną i prywatną politykę pożyczek zagranicznych. Ma on popierać efektywne zastosowanie zdolności produkcyjnej Stanów Zjednoczonych do potrzeb konsumpcji oraz odbudowy zagranicy. Ma on popierać stosunki pomiędzy amerykańską i zagraniczną przedsiębiorczością celem rozwinięcia i utrzymania handlu zagranicznego, zarówno eksportu jak i importu na wysokim i rozwijającym się poziomie. Komitet ten ma składać swoje raporty i zalecenia do Narodowej Rady Doradczej do międzynarodowych zagadnień monetarnych i finansowych, powołanej przez umowę z Bretton Woods. Należy pamiętać, że Narodowa Rada Doradcza, która ma za zadanie koordynację polityki pożyczek zagranicznych oraz polityki finansowych poszczególnych agencji rządu, składa się z Ministra Skarbu, Ministra Spraw Zagranicznych, Ministra Handlu, Prezesa Rady Dyrektorów Federal Reserve System oraz Prezesa Export-Import Bank. Około 3 tygodnie temu Ko-

mitet do Finansowania Handlu Zagranicznego odbył swą pierwszą formalną sesję w Waszyngtowne. Konferencja ta odbyła się wspólnie z Narodową Radą Doradcą i powzięto decyzję, że Komitet do Finansowania Handlu Zagranicznego będzie się zbierał regularnie w Waszyngtonie i będzie gotów do oddania usług oraz rad Narodowej Rady Doradczej.

W okresie depresji, a jeszcze bardziej w okresie wojny, finanse Stanów Zjednoczonych oraz ich przemysł zależały w wielkim stopniu od kredytu rządowego oraz gwarancji rządowych. Prąd ten musi być obecnie odwrócony jeśli chcemy wyeliminować niebezpieczeństwo rządowej kontroli i dominowania nad systemem prywatnej inicjatywy. Regeneracja prywatnych inwestycji zagranicznych jest podstawowym elementem w odróceniu wspomnianego prądu. Dojrzał już czas, aby przejść od rządowego do międzynarodowego prywatnego kredytu. Pożyczki udzielane przez organy rządowe Stanów Zjednoczonych sięgają już granic ustanowionych przez przeznaczone na ten cel fundusze. Międzynarodowy Bank został wprawdzie otwarty, jednak do tej chwili nie udzielił pożyczek, które w każdym razie mogą być dane tylko w wypadku, jeśli starający się o pożyczkę nie jest w stanie uzyskać kredytu na rozsądnych warunkach ze strony rynku pieniężnego. Prywatny rynek kapitałowy w Stanach Zjednoczonych pozostaje w dalszym ciągu głównym źródłem kapitału dostępnego na świecie i w wypadku inwestycji zagranicznych jest stosunkowo najmniej ograniczony. Wznowienie prywatnych pożyczek zagranicznych wymaga wysokiego stopnia odpowiedzialności publicznej ze strony inwestorów amerykańskich. Wymaga on ścisłego złączenia prywatnych zagranicznych inwestycji z potrzebami gospodarki krajowej. W miarę jak będą wzrastać prywatne pożyczki zagraniczne należy spodziewać się, że większość z nich przybierze formę bezpośrednich inwestycji. Bezpośrednie inwestycje nie pociągają za sobą normalnych relacji pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem i w związku z tym unika się trudności transferowych związanych zwykle z pożyczkami o ustalonej sto-

pie procentowej. Inwestor ze Stanów Zjednoczonych musi otrzymać gwarancję stałości politycznej, sprawiedliwego traktowania podatkowego oraz równorzędnego traktowania przez prawo pracy oraz przepisy o zatrudnieniu. Ze swej strony inwestor amerykański musi dążyć do wejścia w przyjazne stosunki z miejscowym kapitałem. W swojej roli doradcy Narodowej Rady Doradszej, Komitet dla Finansowania Handlu Zagranicznego zajmuje pozycję, w której może oddać konstruktywne usługi. W tym ważnym zadaniu będzie on potrzebował dorady i pomocy wszystkich sfer gospodarczych Stanów i jako prezes tego Komitetu pragnę skorzystać z okazji, aby prosić o taką radę i pomoc.

Konstruktywna międzynarodowa polityka gospodarcza zawiera w sobie zniesienie barier celnych, stabilizację kursów walut, usunięcie kontroli wymiany nad rachunkami bieżącymi oraz takiej polityki pożyczkowej, która byłaby z korzyścią dla wierzyciela i dłużnika. Przyjęcie takich środków będzie, jestem tego pewien, poparte przez wystarczającą liczbę narodów, aby stworzyć wolny obszar handlowy świata o dużej wadze gospodarczej.

My w Stanach Zjednoczonych możemy w wielkim stopniu zwiększyć szanse multilateralizmu jeśli uda nam się uniknąć inflacyjnego boomu, po którym niewątpliwie nastąpiłaby wielka depresja. Błędne wahania życia gospodarczego będą odbijać się na naszym zapotrzebowaniu na import i eksport kapitału i spowodują, że inne narody będą usiłowały izolować się od takiej gospodarki. Przyszłość swobodniejszego handlu jak i przyszłość systemu prywatnej inicjatywy zależy od polityki gospodarczej prowadzonej przez Stany Zjednoczone. Jest to nasza wielka odpowiedzialność.

